

اخگر انفجار

پیش‌زمینه و پی‌آمد مقاله

«ایران و استعمار سرخ و سیاه»

و

چاپ‌سپاری‌های همسان در روزنامه‌های

آفتاب شرق، آیندگان، اطلاعات،

رستاخیز و کیهان

سید فرید قاسمی

چاه‌کتاب

فهرست

۷	سرآغاز
۹	پیش‌زمینه
۱۷	روایت‌های نگارش
۳۵	سیر محتوا
۳۹	مقاله‌رسانی
۴۵	واکنش درونی رورنامه‌ها
۴۵	آیدگان
۴۶	اطلاعات
۶۴	رستاخیز .. .
۶۶	کیهان
۷۱	پی‌آمد
۸۵	پی‌نوشت

پیش زمینه

دوم آبان ۱۳۵۶ حبری از عراق به ایران رسید و به سرعت در محافل مذهبی پیچید^۱ حبر این بود «آیت الله سیّد مصطفی حمیمی دیروز فوت کرد» به همین مناسبت در قم و شماری از شهرهای کشور «مجالس گوناگون» برپا شد چهارم آبان ماه روزنامه‌های اطلاعات و کیهان، آگهی «مجلس ترحیم مسجد جامع بازار تهران» را چاپ کردند^۲ مجلس یادشده با جمعیت انسوه برگزار شد از ویژگی‌های «محالس» قم حضور تهرانی‌ها و از مشخصه‌های «ترحیم»‌های مسجدهای تهران شرکت قمی‌ها بود.

در نامهٔ رئیس ساواک به شهربانی می‌خوانیم

«طبق اطلاع ۳۶/۸/۸ [۱۳۵۶] حدود سه هزار نفر از طلاب علوم دینی و اهالی شهر قم با اتوبوس به تهران عزیمت کرده‌اند تا در مجلس ترحیم مصطفی حمیمی، پسر روح‌الله حمیمی، که در مسجد ارگ تهران برگزار می‌گردد، شرکت کند خواهشمند است دستور فرمایید مراقبت‌های لازم از مجلس مذکور معمول دارند...»^۳

گزارش ساواک حکایت از آن دارد که «مراسم مسجد ارگ تهران با حضور حدود ۸ هزار نفر»^۴ برگزار شده است

«یکشنبه اول آبان ۱۳۵۶ (۲۳ اکتبر ۱۹۷۷)» اعلام کرد که «کلیه واحدهای اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانشجویان در سراسر اروپا و سازمان‌های اسلامی دانشجویی وابسته به انجمن اسلامی دانشجویان در امریکا و کاسادا و بیر انجمن‌های اسلامی دانشجویان در هند رورهای جمعه و شنبه ۶ و ۷ آبان ماه (۲۸ و ۲۹ اکتبر) برابر با ۱۴ و ۱۵ دی قعده مراسم یادبود و فاتحه برگزار خواهند کرد.»^۶

نمایدگی ساواک در انگلیس با اشاره به «اعلامیه» یادشده گزارش داده است که «ار کلیه مسلمانان دعوت به عمل آمده تا به پاس برگداشت و تحلیل از متوفی [سید مصطفی حمیی] در مجلس فاتحه که از ساعت دو بعدازظهر رور ۶/۷ [۸] / ۳۶ [۱۳۵۶] در محل کریگتون‌هال لندن برگزار می‌شود، شرکت نمایند به همین مناسبت حدود دویست نفر از جمله دانشجویان افراطی مذهبی طرفدار حمینی در این مجلس شرکت کردند [پس از مراسم] حاضرین در مجلس مذکور پیاده راه افتاده، پس از گذشتن از چند حیابان [۰] متوقف گردیدند دانشجویان افراطی مذهبی در طول مسیر با دادن شعارهای ضد ملی عاملین مرگ متوفی را ساواک معرفی می‌نمودند.»^۷

در همان روزها افراد گوناگون با فرستادن تلگراف و نامه تسلیت به نجف ابرار همدردی می‌کردند^۸ ولی پاسح‌ها و نوارهایی^۹ که از نجف می‌رسید افرون بر سپاسگزاری، بیابیه‌هایی علیه حکومتگران وقت ایران، به‌ویژه شخص شاه بود کارگزاران وزارت امور خارجه و سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک) در عراق، رحدادها را به آگاهی مقام‌های فرادست خود در تهران می‌رساندند و عباسعلی حلعتتری،

رگزازی «مجلس»‌های «ترحیم» در تهران، قم و شماری از شهرهای کشور سبب شد تعدادی از مسجدها، حوره‌های علمیه و دانشگاه‌ها «سوگواری»‌های مشانه برپا کند، البته در بیشتر شهرها با محور شهرنایی و تعهدسپاری یک تن به‌عنوان مسئول «مراسم» پرویر ثانتی، مدیرکل امنیت داخلی سازمان اطلاعات و امنیت کشور/ اداره کل سوم ساواک، دراین باره می‌گوید

«برگزاری محالس حتم مصطفی حمیی آغار شد و وعاط که شرایط حدید سیاسی را استشمام کرده بودند با حسارت فوق‌العاده در مبار به انتقاد از رژیم پرداخته، با پیش کشیدن نام آیت‌الله حمیی، مستقیم و غیرمستقیم به خود شاه حمله می‌کردند من گزارش [ای برای شاه فرستادم بر این اساس که مراسم ترحیم پسر حمیی، یک مجلس حتم عادی و معمولی بیست اکون تهران و شهرستان‌ها، هررور در چند مسجد، مجلس حتم برگزار می‌شود و هزاران نفر در آن‌ها شرکت و در سحرانی‌ها اعلی‌حضرت را با معاویه و یرید و مسئولین انتظامی را به شمر تشبیه می‌کند و در بعضی مساحد، علاوه بر فرستادن صلوات موقعی که نام حمینی به میان کشیده می‌شود، شعارهایی بیر داده می‌شود و قریباً ممکن است شرکت‌کنندگان به شعار دادن در حیابان‌ها بپردازند لذا تا دیر نشده، باید حلو برگزاری این محالس گرفته شود»^{۱۰}

تجمع‌هایی که ثانتی به آن‌ها اشاره می‌کند با شور و شتاب همه‌روره روه فروسی می‌رفت حرگزاری‌های بین‌المللی بیر اعلان‌های گروه‌های سیاسی ایرانی مقیم اروپا و امریکا را به همین مناسبت انتشار دادند

اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانشجویان در اروپا، بیر در اعلامیه